

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio XII. De turne formæ accidentales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

rentur, cum fierent ex nihilo sui. Sed contra est primo, nam pars illa formæ, quam inchoationem appellant, particulam, & portiunculam, distinguitur ab aliâ parte quæ jam producit, ergo non minus creabitur pars hæc quæ modò producit, cum non præxisterit in materiâ secundum aliquid sui. Vel saltem dici debet formam illam generari partim, partim creari, cum inchoatio illa istius formæ, seu particula, aut portiuncula præcedens unâ creetur cum materiâ, reliquæ verò partes educantur. Deinde sicut hæc particula possunt educi ex potentiâ materiæ, licet nihil illarum præcesserit in eadem, ita & aliæ partes educi poterunt ex eadem materiâ, licet secundum nihil sui in eâ præxistant.

VI.
Si forma
præxistant
in materiâ,
sunt infinita
simul in
quantis pa-
re materiæ.

Tandem hinc sequeretur, infinitas formas esse actu in eadem parte materiæ, imò & eandem numero formam esse actu in omnibus partibus materiæ, quantumcunque loco distitis, cum nulla sit pars materiæ, ex quâ educi non possit quælibet forma. Quod idem etiam est de omnibus accidentibus, quæ non creantur. Præterea materia esset in multis speciebus completis antequam produceretur forma, & sola materia esset integrum compositum. Sufficit ergo ut generetur seu educatur forma, non creetur, quod materia tanquam subiectum concurrat ad illius productionem, in genere causæ materialis. Et hoc modo intelligendum illud, quo nihil frequentius apud antiquos, ex nihilo nihil fit, volunt nimirum, natura-

liter fieri nihil posse sine concursu alicujus subiecti, non tamen requiritur ut aliquid illius formaliter præexistat, vel in subiecto, vel extra illud, sic enim nec materia, nec anima rationalis, nec Angelus crearetur.

Compositum est perfectius solâ formâ, cum superaddat materiam, & unionem. Licet autem Deus & creatura non faciant quid perfectius intensivè, quàm Deus solus, non tamen sequitur, materiam & formam non esse quid simpliciter perfectius solâ formâ: idem enim Deus & creatura non faciunt aliquid intensivè & simpliciter perfectius solo Deo, quia Deus eminentissimo modo continet perfectiones creaturarum, seclusis imperfectionibus; forma autem sola non continet perfectionem materiæ; unde ex formâ & materiâ fit aliquid simpliciter perfectius quàm sit sola forma. Potest etiam forma materialis conservari divinitus extra materiam, vel in materiâ, ita ut materia ad illam non concurrat per influxum materiale, supplente scilicet Deo in genere causæ efficientis concursum subiecti, sed forma illa in hoc casu crearetur, sicque eodem concursu non potest conservari ac quando educitur ex potentiâ materiæ.

VII.
Compositum
est perfectius
solâ Formâ

Potest forma
materialis
conservari
divinitus
extra mate-
riam.

De Privatione, tertio corporis naturalis principio dictum est in Logicâ, totâ d. 18. ubi Negationum & Privationum naturam latè discussi.

VIII.

DISPUTATIO XII.

Denturne Formæ accidentales.

SECTIO PRIMA.

Recentioris cujusdam de Accidentibus opinio.

I. **D**Um in Physicis hisce disputationibus versarer, in libellos quosdam incidi; ubi quædam tam mira, tamque à verâ Philosophiâ aliena animadverti, ut mihi auctor visus sit novitatis studiosior fuisse, quàm veritatis. Illud verò imprimis displicuit, quod accidentia omnia Physica, & realia ex universo tollere niteretur, quod in homine præsertim Catholico (talem enim se hic auctor ubique profitetur) audax mihi visum facinus, utpote cum principiis fidei apertè pugnans, cujus proinde confutationem hac disputatione suscepi.

Ren. Des
Cartes in
Medita. Re-
sponstone 4.
pag. 285.

II. Unum verò accidit incommodè, quod is, quicum præsens mihi hic disceptatio, scholastico more non scribat, nec eâ claritatè, ac methodo, quâ in academiis tradi Philosophia solet: unde fit, ut in quibusdam difficile sit mentem ejus eruere, & quid tandem velit, certò pronuntiare.

III.
Modus scri-
bendi hujus
auctoris.

Accedit, quod non satis constanter sua proferat: frequenter enim ubi pronuntiatum aliquod posuit, id ipsum postea, si-

bi veluti, suæque doctrinæ diffidens, paulatim revocat, quodque totum simul asseruit, totum quasi per partes negat, non apertè, sed aliis & aliis illud verborum involucris obtegens, ut lectori tenebras veluti offundat, sibi que latebras reservet, quò confugiat, si quis insequatur: ita nimirum, ut & affirmare possit se illud asseruisse, si sciium suum aliis placere intelligat, vel negare, si viderit displicere.

Sed ut ad rem accedamus, cum in scripto quodam accidentia realia negasse videretur, vir quidam doctus & pius amicè ipsum monuit, videret quo pacto hæc doctrina cum Ecclesiæ circa species Sacramentales definitionibus consisteret. Respondet se objectionem hanc perfacile eludere posse, dicendo se accidentia realia numquam negasse. En latebras: ita enim scripserat, ut vir ille, aliique, qui librum ejus perlegerant, negasse eum accidentia, absque ullâ dubitatione judicarent, ita tamen id callidè præstiterat, nunc scilicet asserendo, nunc negando, ut si quis ipsi hoc (quod verebatur) objiceret, in promptu haberet, quò confugeret, negaret nimirum realia se unquam accidentia rejecisse.

IV.

In secundo tamen hoc ejus libello Amstelodami anno 1642. edito, qui occasione admonitionis illius ex parte prodit (ubi directè objectioni circa species Eucharisticas

V.

Scriptum
secundum
editum Am-
stelodami
1642.

charificas factæ satisfacere conatur, in respons. 4. Tit. Ad ea quæ Theologos morari possunt, & superest Sacramentum Eucharistiæ (pag. 284.) liberalius acturum se promittit, sicq; hæc tandem profatur.

Primo.

In Sacramento Eucharistiæ nulla esse accidentia realia, qualia nimirum in compositis physicis ponunt communiter Philosophi, in hærentia scilicet intrinsicè subiectis; & ab iis naturaliter dependentia. Hic totius hujus ab eo scripti tractatus scopus est. Idemque, ut ait, sperat clarè se in philosophia demonstraturum.

Secundo,

Opinionem astruentem hujusmodi accidentia non convenire cum rationibus Theologicis.

Tertiò,

Sperare se, ait, sententiam illam rejiciendam, ut à ratione alienam, & incomprehensibilem.

Quartò,

Explodendam ut parum tutam in Fide.

Quintò,

Ait, non esse opus miraculo, ut accidentia panis, post sublatam panis substantiam in Eucharistiâ conserventur.

Sextò,

Species panis, quam post panis consecrationem manere docet Ecclesiâ, nihil aliud est, ait, præter superficiem, quæ media est inter singulas panis particulas, & corpora ipsas ambientia.

Septimò,

Esse corpus Christi sub speciebus, nihil esse aliud affirmat, quam quod superficies hæc panis (quam manere docet sine miraculo, destructa panis substantia) illud ambiat, & intra se complectatur: ad eum, ut videtur modum, quo aqua continetur in spongia.

Octavò,

Acerbè invehitur, & impios esse insinuat eos, qui auctoritate Ecclesiæ utuntur ad probandum panis, & vini species esse accidentia: Impy certe (inquit) hæc in parte, quod auctoritate Ecclesiæ uti velint ad evertendam veritatem.

Nonò,

Ausim sperare (inquit) venturum tempus aliquando, quo illa opinio, quæ ponit accidentia realia, à Theologis explodetur, & mea in ejus locum, ut certa & indubitata recipietur.

VI.

Hæc ille, ut ait liberaliter, quæ tamen aliis libere magis quam liberaliter ab eo dicta videbuntur. Alia id genus ibidem plura tradit, quæ brevitatis causa omitto. Mirabuntur, non dubito, docti omnes, & in Conciliis, Patribus, rebusque Theologicis versati (quas hic auctor ne primis quidem labiis videtur attigisse) mirabuntur, inquam, potuisse hujusmodi assertiones de calamo viri catholici profluxisse. Quos autem ipse tam gravi censura incautus notaverit, & impietatis insinulaverit, constabit ex sect. sequente.

SECTIO II.

Auctoritate Theologorum probatur species panis & vini, quæ in sacrosanctâ Eucharistiâ remanent, esse accidentia realia.

Magni ad quidvis probandum apud nationes omnes semper fuit doctorum consensus, eique divini quasi aliquid inesse judicatum, in quod plurimi conspirabant. Non parum itaque ad id, de quo agimus, momenti feret, si ostendero Theologos, id est viros in omni doctrinæ genere, rerumque sacrarum usu & tractatione expertos, veritatem hanc (species scilicet panis & vini in Eucharistiâ manentes, vera esse accidentia) unanimi consensu tradidisse. Quod hic demonstraturum me suscipio.

Per accidentia autem realia cum Philosophis omnibus, & Theologis intelligo entia quædam incompleta, extra primum rei conceptum constituta, eique in hærentia, ita ut sine subiecto à quo sustententur, existere naturaliter non possint. Si autem de speciebus Eucharisticis ostendero vera eas esse ac propria accidentia, eadem opera id de aliis omnibus aliorum compositorum accidentibus ostenditur; primæ enim qualitates in pane & vino repertæ, ejusdem planè rationis sunt cum primis aliarum rerum qualitatibus. Quod idem est de quantitate, & reliquis omnibus eorum accidentibus.

Hanc itaque in primis veritatem clarissimè tradit S. Anselmus Cantuariensis in Angliâ Episcopus, in libro de corpore Domini, ubi sic habet: *Contra omnem secularis Philosophiæ rationem & intellectum, mutata panis substantia in aliam substantiam, ad quoddam mysterii obsequium, quædam accidentia, quæ illi in hærent, sic transfusi non mutata, ut Corpus Domini, licet ad se albedo, non faciat album, nec rotunditas rotundum. En quomodo S. hic Doctor accidentia realia statuat in Eucharistiâ, illa nimirum quæ substantiæ panis antè Transubstantiationem in hærent, seu ab ea dependebant tanquam à subiecto.*

Idem docet S. Thom. Theologorum Princeps, 3. p. q. 77. a. 1. corp. in hæc verba: *Respondeo dicendum quod accidentia panis & vini (quæ sensu deprehenduntur in hoc Sacramento remanere post consecrationem) non sunt sicut in subiecto in substantia panis & vini, quæ non manent &c. nec sunt in substantia Corporis Christi &c. Et ideo relinquuntur, quod accidentia in hoc Sacramento manent sine subiecto. Quod quidem virtute divina fieri potest. Hæc ille. Quibus Angelici Doctoris verbis duæ ex tuis propositionibus funditus evertuntur: prima, quæ asserit nulla accidentia realia existere in Ven. Sacramento: & sexta, nempe non esse opus miraculo ad conservanda accidentia post sublatam substantiam.*

Alia his similia ubique fermè docet S. Thomas, cum tamen solum locum adferam, qui habet ut in Homil. de hoc Sacramento, ubi inter alia sic scribit: *Accidentia etiam sine subiecto in eodem existunt, ut fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur, sub aliena specie occultatur, ut sensus à deceptione immunes reddantur, qui de accidentibus judicant sibi notis. Quid clarius S. Thomam sequitur Cajet. q. illa 77. a. 1. & omnes S. Thomæ discipuli.*

Inter reliquos verò hæc de re sic loquitur Sotus in 4. d. 10. q. 2. a. 1. *Accidentia, ait, panis & vini relinquuntur in hoc Sacramento sine subiecto. Deinde subdit: Hanc conclusionem, quippe cum catholica sit, refutata esse.*

I.

Ad quidvis probandum magis momenti est doctorum consensus.

II.

quid intelligatur per accidentia realia.

III.

Accidentia realia in Eucharistiâ manere docet S. Anselmus.

IV.

Idem aperit cum sua scolaria docet Doctor Angelicus.

V.

IV.

Pulcherri-
mum dictum
Scoti

VII.
Alexan. Ha-
lenfis.

VIII.
D. Scotus
p. 1. a.

IX.
Idem clare
tradit Doctor
subtilis, cum
suis.

X.
Tho. Wal-
denfis.

XI.
D. Ruardus
Tapperus.

XII.
Cardinalis
Peronius.

XIII.
Cardinalis
Alanus.

XIV.
Cardinalis
Bellarm.

XV.
Cardinalis
de Lugo.

esset hæresis negare, primo ob universam sanctorum au-
thoritatem: 2. quia in propria forma contraria hæresis
in Concil. Constantiensi sess. 8. condemnata fuit contra
Joannem VViclef, decretumq; est manere accidentia
sine subjecto. Et ita im addit: Hæretici quando illis li-
ber tota Philosophia pessundant, sed quando ejus indi-
gent suffragio, Aristotele Ecclesia præferunt, &c. hæc ille.

Idem tradit Alexander Halensis vir doctissimus,
& Sanctorum Bonaventuræ & Thomæ Aquinatis
præceptor, in 4. sent. q. 40. memb. 2. a. 2. sic scribit:
Respondet quod in hoc sacramento mirabili sunt ac-
cidentia, sive species panis & vini sine subjecto.

Eadem est mens D. Bonaventuræ in 4. d. 12. p. 1. a.
nq. 3. ad 1. Atamen, inquit, sicut miraculum est quod
accidentia sint sine subjecto, ita miraculosum est quod
operentur per se, &c.

In eadem sententia est Scotus, tum alibi, tum in
4. d. 12. q. 1. n. 2. Accidentia, ait, panis manent: patet ad
sensum, & non afficiunt Corpus Christi &c. nec afficiunt
substantiam panis, quia illa non manet, ergo sunt sine
subjecto. Scotum sequitur Faber in 4. d. 10. q. 1. di. p.
36. c. 4. & alij Scoti discipuli. En quo pacto hæ duæ
nobiles scholæ in plerisque aliis laudabiliter dis-
cordes, hæc tamen in re, utpote ad fidem spectante,
ita conveniunt, ut ne ad unum quidem apicem dis-
sentiant.

Eandem veritatem tradit Tho. Waldensis in sig-
nis illorum temporum Theologus, o. n. 2. c. 43. his
verbis: Enimvero sagacissime præviavit illa una per
omnes Papas illos Ecclesiæ res istas veritates esse con-
nexas, nempe, esse ibi corpus Christi secundum pro-
priam substantiam: panis prioris absentiam: & ejus
accidentium sine subjecto remanentiam.

Idem habet D. Ruardus Tapperus, florentissimæ
Academiæ Lovaniensis Cancellarius, in sua explica-
tione articulorum venerandæ Facultatis S. Theo-
logiæ generalij studij Lovaniensis, circa dogmata
Ecclesiastica, o. 2. a. 14 p. 220. ubi ait, Accidentia in
hoc sacramento manere negari non potest, &c. quia au-
tem ostendimus panis vinique substantiam non manere,
necessarium est accidentia ipsa manere sine subjecto.

Eandem veritatem aperit tradit Cardinalis Pero-
nius Galliæ lumen, in libro Gallicè scripto l. 3. de
Eucharistiæ sacramento c. 26. p. 944.

Clarissimè idem docet Cardinalis Alanus, de
Euchar. Sacram. q. 1. cap. 37. initio, ubi loquens de
speciebus sacramentalibus, sic scribit: Deinde vero
de existentia istorum accidentium, subtilis subjectis, id
habet: Catholica fides, in Concil. Constantiensi sess. 8. con-
tra VViclef tradita, ea nimirum manere sine subjecto
omni, &c. & paulò post asserit, supra naturam ordinem
ibidè persistere. Hic Ecclesiæ auctoritate utitur ad
probandum species Sacramentales esse accidentia
realia, seu, ut tu loqueris, ad evertendâ veritatem, il-
lam nimirum veritatem quam tibi fingis, sed est aperta
falsitas, nempe species Eucharisticas non esse acci-
dentia, ac proinde impij nomen apud te meretur.

Idem tradit Cardinalis Bellarm. to. 3. l. 3. c. 24. §.
Ad tertiam, his verbis: sicut substantia nullo modo po-
test inhære, ita accidens nullo modo potest subsistere
per se: nam in sacramento licet non sint accidentia in
subjecto, tamen non per se subsistunt more substantia,
sed à Deo sustentantur modo supernaturali.

Subscribit his Joannes Cardinalis de Lugo, ob
singularem pietatem ac prudentiam, & eximiam in
rebus Theologicis peritiam in purpuratorum Pa-
trium collegium ab annis aliquot adscriptus. Hic
ergo de Euchar. d. to. f. l. n. 1. Certum, ait, de fide est
(in Eucharistia) manere aliqua accidentia, ut habetur
in Concilio Florentino, Lateranensi, Tridentino, & Con-
stantiensi, &c. Certum item est manere sine subjecto, ut
habetur in sess. 8. Concilij Lateranensis, &c. Et paulò

post sic scribit, De accidentibus verò realibus non est
dubium quin maneant omnia illa, quæ sensibus percipi
possunt. En quomodo vir hic doctissimus, & in re-
bus Theologicis, si quis alius maximè versatus pro-
buntiet esse de fide in sanctissimo Sacramento man-
nere aliqua accidentia: hic ergo censuram tuam
incurrit, & inter impios annumerari debet, te judice.
Si, qui fidei dogmata propugnat, impius est, quid
illi qui eadem pro viribus impugnant?

Accedit vir eruditissimus D. Philippus Gamma-
chæus, Regius in Sorbona Professor, qui variis lo-
cis aperte tradit species panis & vini post Transub-
stantiationem in Sacrosancta Eucharistia remanen-
tes esse accidentia, ut 3. p. q. 74. c. 1. circa initium, &
q. 77. c. 1. per totum: cap. verò 2. initio, postquam ex
Conciliis probavit species panis & vini post verba
consecrationis relictas non existere in eodem sub-
jecto, species illas, ait, nihil aliud sunt, quàm acci-
dentia. Quid de tua assertionem fiet hoc judice?

Deinde paulò post, accidentia panis & vini ita post
verborum prolationem manere asserit, ut sine omni
omnino subjecto maneant, ait quæ, hunc esse sensum om-
nium Catholicorum, & ad hoc probandum utitur
auctoritate Ecclesiæ. Hic sine dubio, te censore, in-
ter impios habebitur.

Accedit auctoritas D. Francisci Sylviij, viri do-
ctissimi, & in celeberrima Academia Duacena regij
ac ordinarij Professoris, qui 3. p. q. 77. a. 1. clarissimis
verbis docet, species panis & vini in sacrosancta Eu-
charistia remanentes esse accidentia, & ibidè sine om-
ni subjecto existere, & quantitatem non naturaliter,
sed miraculose, illic conservari.

Clarissimè eandem doctrinam tradit D. Staple-
tonus, Hæreticorum malleus, in Antidoto Evang.
in c. 26. Matt. ubi explicans illa verba: Hoc est corpus
meum, sic habet: cum sacramenti natura in significa-
tione sit posita, species ipsa & accidentia, quæ sub sen-
sum cadunt, signorum officio aptissime funguntur. Et
subdit: Quare Christus substantiam panis a fide re-
movit dicens, post acceptum panem: Hoc est corpus meum,
accidentia retinuit. Hic scriptura utitur ad tuâ opi-
nionem impugnandâ, quæ censura dignum judicas?

His meritis adjunxero D. Matthæum Kellisonum,
virum de re Theologica optimè meritum, qui 3. p.
q. 77. a. 2. hæc de re sic scribit: Quia tamen hæc acci-
dentia habent propriam existentiam, potest Deus per
miraculum continuare conservationem accidentium
post dissolutionem subjecti, &c. Et concludit: Antea ac-
cidents conservabatur à Deo dependenter à subjecto,
nunc conservatur à solo Deo independentè à subjecto.

Eandem opinionem de accidentibus realibus in
Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento post destructas
panis & vini substantias miraculose remanentibus
docent, & ex Ecclesiæ auctoritate tanquam fide
certam tradunt doctissimi quique viri, & in rebus
philosophicis, tum Theologicis apprime ver-
sati, in nobilissima hac civitate Leodientis, dogma-
tum fidei, & Ecclesiæ sanctionum tenacissima, A-
postolicæque sedis longè observantissima: quæ
proinde merito hoc encomio gloriatur: LEGIA
ECCLESIA ROMANÆ FILIA.

Licet verò in omnibus ad fidem spectantibus
zelum suum ostendat hæc civitas, in nulla tamen re
magis, quàm in Divino hoc Sacramento: utpote
cujus solennitas hic primū orta, in reliquis postea
nationes, magno oibis bono, pio:umq; omnium
solatio fuit derivata.

In eadem sententiam nostri omnes scriptores
consentient, ita ut supervacaneum videatur eos re-
ferre. Unum tamen vel alterum, præter Cardinalem
Bellarminum, & Cardinalem de Lugo, quos supra
retuli, producam. Inprimis itaq; P. Suarez To. 3. in
3. p.

XVI.
Doctor Phi-
lippus Gam-
machæus.

XVII.

XVIII.
Doctor Eras-
mus Sylvius.

XIX.
Doctor Tho-
mas Stapletonus.

XX.
Doctor Matthæus
Kellisonus.

XXI.
Viri quidam
doctissimi
Leodij.

XXII.

XXIII.

P. Franc.
Suarez.

3. p. d. 46. f. 1. ait *fide certum esse accidentia aliqua panis & vini, peractâ consecratione, manere, idque ex variis Conciliis & auctoritate Ecclesiæ ostendit.*

XXIV. Idem Vasquez To. 3. in 3. p. d. 194. ca. 1. apertè tradit his verbis: *Apud Catholicos, inquit, qui fœrentur, in hoc Sacramento conversionem fieri totius substantiæ panis & vini in Corpus & sanguinem Christi, indubitata quoque res est manere aliqua panis & vini accidentia sine subiecto. Quam assertionem diversorum Conciliorum auctoritate ibidem firmare nititur. Deinde addit: Atque hæc est communis Patrum & Scholasticorum sententia, quos non oportet sigillatim recensere, quod res notissima sit. Hæc ille.*

XXV. In eadem opinione est Valentia To. 4. d. 6. q. 5. p. 1. circa initium, asserens, *hæc esse si quis neget manere absolutè accidentia panis & vini sine subiecto: imò hunc, ait, unum esse ex articulis illis quos Concilium Constantiense (de quo sect. sequente) pronuntiavit esse notoriè hæreticos.*

XXVI. Idipsum apertè docet P. Coninck in 3. p. D. Thomæ q. 75. a. 5. & P. Præpositus in 3. p. q. 75. ar. 5. remanere scilicet accidentia panis & vini post consecrationem, eaq; manere sine omni subiecto substantiali, & hoc ajunt ob auctoritatem Concilij Tridentini, Lateranensis, & Constantiensis esse de fide.

XXVII. His omni ex parte consentit P. Maratus 3. p. d. 28. initio, & P. Tannerus To. 4. d. 5. q. 6. dub. 1. initio, ubi uterque ait *fide certum esse accidentia panis & vini, peractâ consecratione, manere sine subiecto, idque ambo ex Ecclesiæ & Conciliorum auctoritate demonstrant. Hi omnes, nemine dempto, censuram tuam incurrerunt.*

XXVIII. Una ergo Theologorum omnium vox est species panis & vini, quæ in Sanctiss. Sacramento post consecrationem remanent, esse vera & realia accidentia, quæque intrinsecè substantiæ panis & vini inerant antequàm hæc destruerentur, quibus in re præsertim, quæ ad fidem spectat, contradicere, ingens temeritas est, impietatis verò insimulare, res planè non ferenda. Sed pergamus.

SECTIO III.

Auctoritate Ecclesiæ probatur in Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento contineri vera & realia accidentia.

I. Orthodoxis omnibus id inprimis cordi semper curæque fuisse cernimus, ne verbo quidpiam scriptorè enuntiant, quod Ecclesiæ, quæ columna est & firmamentum veritatis, adversari videretur: ne, inquam, suo approbarent unquam, quod Ecclesiæ censeretur calculo rejectum. Hæc nimirum norma est ac regula, ad quam explorare sua quisque debet, ne aberret; hæc lapis lydius, qui fucatum à vero, adulterinum à sincero, vitiosum ab integro fecernit. Quæ de causâ S. Clemens Alexandrinus l. 1. Pædag. cap. 6. *Fidem doctrinæ perfectionem appellat.* Christiani proinde Philosophi prima laus est, hunc sibi semper scopum præfigere, ut ne ad unum quidem apicem ab Ecclesiâ dissentiat, sed scita sua omnia, & placita ad illius dogmata tanquam ad normam exigat: uno verbo, ut ita sua dicat, ut Ecclesiæ non contradicat. Quisquis enim contra Ecclesiam sapit, desipit. Hic ergo auctor, Catholicus cum sit, verebitur, scio, statuta Ecclesiæ, debitam quæ illis reverentiam, & respectum exhibebit, nec ita sensus sui tenax erit, ut ubi doctrinæ Ecclesiæ adversari eum intellexerit, illi potius refragari velit, quam hunc relinquere.

II. Conclusio: Dogma fidei est ab Ecclesiâ traditum, peractâ consecratione. realia aliqua panis & vini ac-

R. P. Th. Comptoni Philosophia,

cidentia, quæ antea substantiæ panis & vini inerant tanquam subiecto, in Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento permanere: ita Theologi sect. præcedente citati; & hic est Catholicorum omnium, ac totius Ecclesiæ sensus.

Ad hujus veritatis probationem, recolendum quod sect. præcedenti, n. 2. notavi, per accidentia realia panis & vini intelligi entia quædam incompleta extra primarium eorum conceptum constituta, iisque tanquam subiectis intrinsecè inhærentia, ita ut sine illis existere naturaliter non possint.

Probatur ergo conclusio ex Concilio Tridentino, sess. 13. can. 2. & ex decreto Eugenij Quarti ad Armenos, §. *Tertium est*, quod habetur in Concilio Florentino post ultimam sessionem, & ex Concilio Lateranensi, cap. *Firmiter* §. *Vno verò*. Quibus locis expresse definitur post verba consecrationis manere panis & vini species, destructâ eorum substantiâ: ergo juxta Concilia manent entitates quædam incompletæ, quæ sunt extra panis & vini substantiam, & primarium eorum conceptum.

Respondet, non negare se, destructâ panis & vini substantiâ, manere eorum species, nec hoc salvâ fide negari posse: species tamen istas ait non esse accidentia, nec eo unquam nomine ab Ecclesiâ appellari. Nam sanè, inquit, nullibi unquam, saltè quod sciam, docuit Ecclesiâ species panis remanentes in Sacramento Eucharistiæ esse accidentia realia, &c. Quo dicto miram prodit in rebus sacris, & Theologicis ignorantiam, cum Ecclesiâ id apertissime sæpius docuerit, ut mox ostendamus.

Contrà ergo primò, verba hæc, ubi Concilia citata dicunt species panis & vini, Theologi omnes, ut sect. præcedente ostendi, intelligunt de accidentibus; expresse enim docent per species panis Concilia intelligere accidentia: communi autem consensui Theologorum, in re præsertim, quæ ad fidem spectat, ut dixi, contrariè, ingens est temeritas.

Contrà secundò, & evidenter ostendo Ecclesiam species panis & vini in sacrosanctâ Eucharistiâ post consecrationem remanentes, non semel, sed sæpius clarè & expresse vocare accidentia. Primò, id apertè habet Concilium Colonienfè p. 7. cap. 15. anno 1536. sub Paulo Tertio, his verbis: *Quid enim panis viniq; species aliud sunt post consecrationem quam species sacramentales, & accidentia sine subiecto? Quid clarius? licet verò hoc Concilium Provinciale tantum fuerit, doctrinam tamen istam hausit ex Conciliis illud antecedentibus, quæ jam citabo.*

Eadem ergo doctrina (ubi scilicet Ecclesiâ vocat species panis & vini, accidentia) traditur in Concilio Generali Romæ celebrato anno Domini 1413. ubi tanquam hæretica damnata est illa Wicklessi propositio, *Accidentia panis & vini non manent sine subiecto in eodem Sacramento.* Cujus Concilij decretum recitat Joannes Cochlaus l. 1. Historiæ Hussitarum.

Tertio: in Concilio Generali Constantiensi anno 1414. celebrato; iterum hæ species vocantur accidentia, nam sess. 8. damnatur denuò idem Wicklessi articulus ordine secundus, nempe, *Accidentia panis & vini non manent sine subiecto.* Manifestum ergo est. Ecclesiam his vocibus species, & accidentia uti promiscuè, & pro eodem accipere. Accedit in fine Concilij decretum Martini V. Pontificis, qui ejusdem articuli damnationem suâ auctoritate approbat.

Quartò: In eodem Concilio Constantiensi iterum usurpat Ecclesiâ nomen accidentis, dum sessione 15. damnat errores Joannis Hussi, inter quos hic quartus ordine recensetur: *Fingere accidentis sine subiecto, forer blasphemare in Deum, scandalizare sanctos, & illudere Ecclesiæ per verba accidentis.* Dum ergo damnat hæc propositionem Ecclesiâ, quatenus asserit illudere eos

Dogma fidei est manere in Eucharistiæ accidentia realia.

III.

Recolendum quid sit accidens reale.

IV.

Probatur ex Concilio Tridentino, Florentino, & Lateranensi.

V.

Canonica citatus P. 290. v. 22.

VI.

Per species Theologi intelligunt accidentia.

VII.

Ecclesiâ species panis & vini frequenter vocat accidentia.

VIII.

Idem habet Conc. Romæ celebratum.

IX.

Damnata est hæc propositio: Accidentia panis & vini non manent sine subiecto.

X.

Ecclesiæ

*Pro elc. d
dicit Ecclesia
species panis
& vini esse
accidentia
per se*

XI.

Ecclesia per verba accidentis, qui accidens fingunt sine subiecto, manifestè declarat accidentia realia panis & vini in sanctissimo Sacramento remanere, nec falli eos qui illa dicunt esse vera accidentia, seu talia, quæ perunt naturaliter inesse subiecto.

Solo noto, hunc Husli articulum non esse absumilem cuidam propositioni illius quem hic impugno: sicut enim dicit Husli illudere eos Ecclesia per verba accidentis; qui accidens statuunt sine subiecto: ita dicit hic auctor: non potest humana mens cogitare accidentia panis esse realia, & tamen absque ejus substantiâ existere, & paulò post subjungit: Quia nihil reale potest intelligi remanere, nisi quod subsistat, & quamvis verbo vocetur accidens, concipiatur tamen ut substantia.

*Parum cau-
sè loquitur
hic auctor.*

XII.

Hanc propositionem existimo parum ab Husli propositione hic damnatâ differre, & contra utramque definire hoc loco Ecclesiam posse accidentia panis manere sine panis substantiâ, seu sine subiecto cui ante consecrationem inerant, nec propterea hoc modo accidens statuendo, vel illud Ecclesia per verba accidentis, vel verbo vocari accidens, concipi tamen ut substantiam, nam etiam dum existit sine subiecto, docet Ecclesia illud esse accidens.

XIII.

*Alia definitio
Ecclesie
circa acci-
dentia Eu-
charistica.*

Quinto: eadem sess. 15. ejusdem Concilij Constantiensis refertur hic articulus Joannis Husli. quod non esset determinatio Ecclesie, quod accidentia starent in Sacramento altaris sine subiecto. Qui articulus ibidem condemnatur, & eadem operâ decernitur manere in sanctiss. Sacramento accidentia panis & vini sine eorum substantia, seu subiecto, cui antea inhærebant.

XIV.

*In Ecclesiam
nemo incur-
rit illos.*

Vides in quos scopulos incideris. Impegisti in Petram, in quam nemo incurrit illæsus. Nullis tamen oppugnationibus quatitur, sed stat semper, stabitque inconcussa Ecclesia: & contra quam porta inferi non prævalebunt, multò minus nocuenti quidquam speculatiunculæ inferent Philosophiæ.

XV.

*Temerariū
ad inveniē-
dum
est asserere,
accidentia
panis in Eu-
charistiâ
manere sine
miraculo.*

Hinc ulterius infero, falsam & temerariam (ut aliud non dicam) esse quintam propositionem sectæ. prima relata, nempe, Non esse opus aliquo miraculo ad conservanda accidentia, post sublatam panis substantiam. Hoc ostenditur, tum quia est contra communem Theologorum sententiam, quibus hac in re contravenire summa temeritas est. Tum quia Innocentius tertius cap. Cum Martha, de celebrat. Missæ peculiare ait esse miraculum circa accidentia in Venerabili Sacramento post consecrationem remanentia, naturâ, inquit, cedente miraculo: quæ verba Glossa de consecratione, d. 2. c. species, explicat quod accidentia manent sine subiecto.

XVI.

*Ad quid tot
definitiones
quod acci-
dentia sint
sine subiecto,
si sic possint
esse natura-
litur?*

Tandem, Ecclesia hoc sua auctoritate apertè videtur decernere, dum in variis Conciliis, ut vidimus, definit accidentia panis & vini manere sine subiecto, quæ nimirum antea habebant subiectum à quo sustentabantur, sicque jam miraculosè conservari à Deo: ad quod miraculum quia assurgere non poterat mens illorum hæreticorum, ajebant panis & vini substantiam in Sacramento manere, cui inhærent accidentia, & ab ea sicut prius sustentarentur. Ad quid tot hæc de re definitiones Ecclesie, si res contingere possit naturaliter?

XVII.

*Tacita quo-
rundam
missuatio.*

Restat ut uno vel altero verbo ad id respondeam, quod nonnullis missitare audio. In rebus, inquit, naturalibus non est restringendus intellectus, non ei frænium, non cumpedes injiciendæ, sed latus aperiendus campus, in quo discurras ac spatieris, suæque plenè relinquendus est libertati. Fateor, at sanè effrænâ illa est libertas, qua mens humana suos transgressa limites, in ipsa Fidei principia involat, Ecclesieque statuta ac definitiones ausu temerario convellit cujus sanctiones ac decreta venerari, contraque ne hircere quidem deberet. Ubi navis Petri Spi-

ritu sancto impulsâ fertur, vela submittat ratio: si-
leat Philosophia, ubi loquitur Fides: audiat ancilla
Dominam, discipula Magistram, homo Deum, Malo
ut quem hic scribo librum, Vulcano tradatur mil-
lies, quam minimus fidei articulus (si quid, quod ad
fidem spectat, parvum dici possit) tantum per eum
labefactetur.

SECTIO IV.

Nonnulli ejusdem auctoris propositiones circa
accidentia in Eucharistiâ remanentia,
discutuntur.

Ostensum jam est, Theologorum, imò Catho-
licorum omnium, ipsiusque adeò Ecclesie sen-
sum esse, panis & vini species in Sanctiss. Sacramen-
to, peractâ consecratione, remanentes, esse acciden-
tia. Ut tamen Catholica hæc veritas magis elucescat,
operæpretium erit propositiones nonnullas, quas
ad illius oppugnationem profert, sigillatim discu-
tere.

Primò itaque rem hanc adeò captu difficilem esse
ait, ut vel hoc nomine meritò rejiciendam censeat,
Non potest, inquit, humana mens cogitare accidentia panis
esse realia, & tamen absque ejus substantiâ existere, & c.
At sanè miror quam is tantam sibi hac in re fingat
difficultatem, ut divinâ virtute hoc fieri nequeat.
Certè virum nullum doctum unquam conveni qui
hoc sibi captu diceret esse difficile, multò minùs im-
possibile. Imò ex Theologiæ vel etiam Philosophiæ
auditoribus postquam stadium illud aliquantulum
fuerat ingressus, neminem vidi, qui accidentis sine
subiecto existentiam à magistro sibi declaratam au-
divisset, non agnosceret se hoc commodè perci-
pere.

Sed fac id esse difficile: hæccine causa tibi suffi-
ciens videtur, ut doctrinâ à fidelibus omnibus ad-
missâ, communi Theologorum consensione appro-
bata, quodque caput est, Ecclesie auctoritate tradi-
ta ac stabilita rejiciatur, & à viro Catholico impu-
gnetur? Hoc tuo discursu Divini Verbi Incarnatio-
nem alius, alius Mysterium Trinitatis, alius hunc,
alius illum fidei articulum, si ad stomachum non fa-
ciat, negabit; si causam cur id præter roges, tuis ver-
bis respondebit, quod scilicet humana mens cogitare
hoc non possit. Quantò modestius ac sapientius ma-
gnus Augustinus Epist. 3. ad Volusianum, paulò antè
medium, ubi de arcanis fidei loquens, Hic, inquit, si
ratio quaritur, non erit mirabile, si exemplum poscitur, non
erit singulare. Demus Deum aliquid posse, quod nos fatea-
mur investigare non posse. In talibus rebus tota ratio facti,
est potentia facientis.

Atque hæc, inquis, præcipua ratio esse videtur, ob quam
nonnulli hac in parte ab Ecclesiâ Romanâ dissenserunt. Ex
his nimirum erant hominibus, quibus, ut ait S. Aug. quit, ob
serm. 147. de tempore, tota regula intelligendi est con-
suetudo cernendi; qui scilicet fidei suæ normam, non
Deum per Ecclesiam loquentem, sed sensus statuunt,
& rerum, quæ credendæ proponuntur, veritatem, nâ dissensio
non secundum Dei potentiam, ejusque in dicendo
infallibilitatem, sed penes captum suum metiuntur,
eosdemque Divinæ virtutis, & sui intellectus esse li-
mites volunt, illorum nempe hominum similes, qui
dum Christi sermonem de hoc ipso Sacramento in-
stituerit Joannis 6. dicebant, Durus est hic sermo, &
quis potest eum audire? sicque inquit Evangelista, multi
discipulorum ejus abierunt retrò. Quod videns Christus,
ab Apostolis petiit, num & ipsi abire vellent; Re-
spondens Petrus, Domine, ad quem ibimus? verba vita
æterna habes.

Ubi

V. Ubi notandum, eundem ipsum sermonem, qui nonnullis durus videbatur, indeque occasione sumebant Christum, ac fidem deferendi, aliis cælestem visum esse, & divinum, *verbaq; vitæ æternæ*, seu ad salutem conducentia in se completi. Sic in præfenti, dum Ecclesia Romana, quæ mater est ac magistra omnium Ecclesiarum, à Spiritu sancto edocta, in cælesti hoc Sacramento accidentia manere decernit sine subjecto: hanc ejus doctrinam alij, non naturali vi ingenij, sed intellectu fide illustrato intuentes, ut Divinam, cæloque delapsam amplectuntur; alij suo cuncta modulo & captu metientes, & hunc fidei articulum mero naturæ lumine, & nescio quibus speculationibus considerantes, atque ut illi Christo, ita hi Ecclesiæ obloquentes, *Durus*, inquit, est hic sermo, & quis potest eum audire? retroque, ut illi, abeunt. Tanti interest quo quis animo ad Christum, ad Ecclesiam accedat, qua, inquam, aure divina percipiat quo oculo res fidei scrutetur.

VI. Nullibi unquam, quod sciam, inquis, docuit Ecclesia species panis & vini remanentes in Sacramento Eucharistiæ, esse accidentia, &c. ita sanè existimo, nec enim mihi persuadere possum, si hoc scivisses, unquam te doctrinam Ecclesiæ definitionibus tam apertè contrariam fuisse traditurum.

VII. At cum tam parum in rebus Theologicis sis versatus, ut hic apertè indicas, viri certè prudentis non erat, in has non lecto prius Theologi saltem alicujus hac de re scripto, te ingerere. Habebas ad manum doctissimum opus Cardinalis Peronij, cujus apud omnes Orthodoxos jure magna est auctoritas. Habebas Doc. Gammachæi eruditissimos commentarios, ubi hanc quæstionem optimè discussam reperisses. Prostabant ubique Bellarminus, Lugo, Stapletonus, Suarez, Vasquez prima Theologorum capita. In promptu erant alij multi, quibus lectis, faciliè hac de re instrui potuisses; horum ne uno quidem inspecto, rem tantam aggredi, quanta incuria! Omnes loci illius, ubi hic tuus liber prodiit, aquæ, hanc à te inconsiderantiæ notam non eluent.

VIII. Nec tamen hac in parte satis tibi constas, ais enim, ex eo quod Ecclesia Romana hanc de accidentibus in Eucharistiâ post consecrationem relictis, doctrinam tradiderit, nonnullos ab ea dissentisse: manifestum est ergo scivisse te hanc Romanæ Ecclesiæ doctrinam esse, nec enim quod unus vel alter inter Catholicos id sentiret, recesserunt, sed quod Ecclesiæ Romanæ dogma esset, quam proinde hoc nomine tacitè carpis, quod ejusmodi scitum tradat, quod aliis sit offendiculo, occasionemque à fide & Ecclesiâ resiliendi præbeat.

IX. Sed five id antea noveras, five non noveras, five noveras simul & non noveras, (hoc enim verba tua præferre videntur) hic saltem Catholicam hanc veritatem, Theologorum auctoritate firmatam, ipsisque Ecclesiæ sanctionibus productis, ante oculos positam cernis. Sicut ergo, salvâ fide, hanc Ecclesiæ doctrinam amplius negare non potes, ita ineunda aliqua tibi ratio est, ne, qui simpliciores sunt, scriptum illud tuum perlegendo, occasionem sumant ab Ecclesiâ defendendi: dogma enim, quod illa, docente Spiritu sancto, omnibus credendum proponit, iis coloribus depingis, ut tractatus ille ad quemvis, nisi in his rebus sit versatus, ab Ecclesiâ, ejusque statutis averendum sufficiat.

X. Ausum sperare, inquis, venturum tempus aliquando, quo illa opinio, quæ ponit accidentia realia, à Theologis explodetur ut parum tuta in fide. Mirabuntur, quibus Theologorum, ac divinarum rerum familiaris est tractatio, hominem qui his in rebus peregrinum adeo se ostendit, ut nullius unquam Theologi scriptum inspexisse videatur, ita tamen fidenter de iis rebus loqui, ut articulo, communi Doctorum consensu pro-

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

bato, & ipsius Ecclesiæ calculo firmato, tam gravem censuram inurat, ut eum parum in fide tutum pronuntiet. Rem haud dubiè non ferendam judicabunt, parcent tamen fortasse, nec aliud dicent, quàm *cacum judicasse de coloribus*.

Sed provocho, inquis, ab his ad pios & orthodoxos Theologos. Ubi gentium, quæso, pios hosce tuos Theologos reperies? Habemus S. Thomam, S. Bonaventuram, Peronium, Bellarminum, Gamachæum, Mæratium pro Italia & Gallia; habemus S. Anselmum, Alensem, Scotum, Waldensem, Alanum, Stapletonum, Kellisonum pro Anglia; habemus Lugo, Suarez, Vasquez, & alios pro Hispania; pro Belgio Tapperum, Sylvium, Coninchum, Præpositum; Valentiam, Tannerum, & alios pro Germania; viros quosque doctissimos pro Eburonibus. Quod ergo te conferas ut pios hosce Theologos reperias? Catholicum, mihi crede nullum invenies: qui enim obstinato animo in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento manere accidentia negat sine subjecto, quisquis est, Catholicus esse definit. Malo itaque cum his omnibus impius à te censeretur, quàm contradicendo Ecclesiæ inter pios tuos Theologos annumerari.

Ut ergo tandem huic quæstioni finem imponam: si verum est, quod de S. Thoma fertur (de quo nemo pius dubitat) dum ante imaginem Christi cruci affixi aliquando oraret, hoc eum sibi à Christo dictum audivisse, *Benè scripsisti de me, Thoma*, (quod de hoc præcipuè Sacramento omnes intelligunt) si, inquam, Veritatis voce laudetur S. Thomas, præclarumque hoc elogium meruerit, quod benè de hoc mysterio scripserit, quid de iis censendum, qui S. Thomæ hac in parte è diametro sunt oppositi, ejusque doctrinam, ut parum in fide tutam è scholis explodendam sperant, suamque, ut ajunt, in illius locum substituendam?

SECTIO V.

Argumentis à ratione ductis ostenditur dari accidentia realia.

SI sermo universim sit de accidentibus realibus, certius est aliqua hujusmodi dari, quàm ut, etiam seclusâ fide, in dubium vocari possit. Primò enim actus illi quibus Angeli & anima rationalis objecta sibi proposita repræsentant, variaque de iis judicia, ac discursus formant, absque omni dubio sunt accidentia; sunt enim quid ab Angeli & animæ substantiâ realiter distinctum, & ab iis verè pro objectorum varietate elicit. Idem est de actibus sensuum, de actu ex quo visus colorem, auditus sonum, & sensus reliqui suum quisque objectum percipiunt; hi enim actus sunt vitales, & tunc primò à potentiis elicit, cum objecta ipsis proponuntur: in iisdem etiam potentiis eos recipi certum est, ergo à potentiis realiter distinguuntur, & ut quid adventitium, & accidentale ipsis accedunt. In his verò omnia solvi debent quæ contra quæcumque accidentia realia adduci possunt.

Secundò probo præter actus hos vitales, & intentionales, dari etiam alia accidentia. Aër de tenebroso fit lucidus, ferrum, æs, lignum, de frigidis calida, & è contrâ, ut quotidianâ constat experientiâ, sed hæc sunt aliquid ab harum rerum entitate distinctum, & extra conceptum illarum essentialem, ut est manifestum, cum pereunte luce, aër in suâ entitate permaneat, & idem est de cæteris, ergo sunt accidentia.

Respondet primò, esse modos. Sed contrâ, parum perspectum sibi ostendit naturam modorum, quos Philosophi & Theologi fatentur ita essentia-

XI.
Provocat
ad pios
Theologos.

Quin Eucharistiæ accidentia negat manere sine subjecto Catholicus, esse definit.

XII.
BENE
SCRIPTUM
EST DE ME
THOMA.

I.
Accidentia
quædam
realia dari
certum est.

Actus vitales sunt accidentia.

II.
Secundò,
dum aer de
tenebroso fit
lucidus, dari
debet rerum
accidentia.

III.

Respondet
primo acci-
dentia esse
esse modus.

liter subiectis affixos esse, ut sine iis nec divinitus existere possint: quantitas autem, calor, color, & reliqua accidentia in sacrosancta Eucharistia miraculose existunt sine subiecto; imò, ut ipse fatetur, (quamvis malè, ut supra ostendi) naturaliter, ergo manifestum est non esse modos. Sed sint modi, vel accidentales modi sunt, vel substantiales: si primum, jam concedis accidentia; si secundum, in opinionem incidis sec. sequente impugnandam, & aperte, ut ostensum est, contradicis Ecclesiæ.

IV.

Parte 2.

Princip.

Philos. n. 29.

Calorem aut
constituit in
motu locali.

Secundò, & præcipuè, dicit calorem esse motum localem, exempli g. calorem in terræ receptum nihil aliud esse asserit, quàm agitationem particularem terrestrium, quas, inquit, radij solares diversimodè agitant, & variis modis huc illuc impellunt. Hanc verò agitationem, non causam caloris esse vult, sed in eà formaliter calorem consistere. Ad rem autem tam insuetam, tam contra omnem rationem & experientiam, atque est calorem in motu locali situm esse, nullum planè argumentum affert, sed credendam obtrudit pro Oraculo.

V.

Saltem se-
quitur motus
esse accidentis.

Contrà primò, gratis enim jam admissio (quod mox ostendam esse falsissimum) calorem esse motum localem, adhuc remanet tota prioris argumenti difficultas. Unde eodem modo jam de motu argumentor, quo prius argumentabatur de calore. Hic motus, qui jam recipitur in iis terræ particulis, est quid ab iis realiter distinctum, & non de earum essentia, antè enim erant particulæ illæ terræ, quàm hoc modo moverentur, ergo motus est aliquid ipsi accidentaliter adveniens, ergo dicendo calorem esse motum, non solvitur difficultas.

VI.

Ostenditur
calorem in
terrâ non
constitui in
motu.

Contrà secundò, causæ illæ (ut radij solares, ignis &c.) quæ terram maximè calefaciunt, maximè particularum illius motui obstant; ad motum enim localem requiritur laxitas quædam, & mollieties, ignis autem, & radij solares terram constipant & indurant: sicut enim aqua concrevit frigore, ita terra igne incrustatur & constringitur, ut videmus dum in lateres coquitur. Causa itaque caloris motum impedit, & quo gradu calor crescit, motus decrescit, ergo evidens est calorem non esse motum.

VII.

Si calor sit
motus, sequi-
tur conti-
nuum dividi
in omnes
suas partes.

Contrà tertio, lapis igni injectus, incalcescit illico, & si aliquantisper illic persistat, ingentem concipit calorem; sed partes ejus non moventur, ergo. Probatur minor, si enim moveantur ullæ ejus partes motu illo heterogenio, quo se partes interfecant, moventur omnes, omnes siquidem calorem contraxerunt, cum igni sufficienter fuerint applicatæ, si autem omnes motu illo moveantur, omnes discontinuabuntur: cum enim intra idem spatium seu dimensionem moveantur (superficies enim extrema illius filicis non occupat majus spatium calida, quàm frigida) discontinuari omnes necessario debent, ergo continuum simul dividitur in omnes suas partes, quod implicat.

VIII.

Partes lapi-
dis disconti-
nuatæ, non
possunt iterum
conjugi.

Contrà quarto particulæ illius lapidis, quæ per hunc motum discontinuantur, quo iterum pacto coalescunt? videmus enim, si ulla lapidis particula à parte sibi proximâ disjungatur, non posse eam iterum reuniri. Cum ergo totus lapis incaluerit, comminui, secundum hunc Philosophandi modum, illius particulæ deberent in arenulas, sicque dissilire lapis, ac penitus dissolvi.

IX.

Si calor sit
motus, perci-
peretur ta-
ctu.

Contrà quinto, si calor sit motus, sicut calor in lapide percipitur, ita perciperetur & motus, imò multò facilius, tum quia motus duobus sensibus deprehenditur, tactu scilicet & visu, calor autem unico; tum quia motus etiam levis in magnâ distantia discernitur, non sic calor, nisi sit intensus.

X.

Dices; partes illæ sunt adeò exiguæ, ut sensus percipi non possint, sicque nil mirum quod illorum

motus non deprehendatur. Contrà primò, licet una aliqua pars sola, si moveretur, ob exiguitatem fugeret sensum, ubi tamen multæ simul moventur, & faciunt cumulum, percipi necessario deberent: sicut licet musca una à longè volitans non discernatur, si tamen multæ sibi invicem sociantur, ac veluti nubes culam quandam, ut fit, conficiant, in magnâ etiam distantia videntur. Contrà secundò, particulæ hæ insensibiles non sunt minores ut motus quàm ut non motus, sed ut non motus percipiuntur, ergo & percipi possunt ut motus. Contrà tertio, partes istæ, quantumvis minutæ & insensibiles, sensu percipiuntur esse calidæ, ergo & sensu percipi possunt moveri, idem enim, secundum ipsum, est eas moveri, & esse calidas. Imò, ut dixi, motus facilius sensu deprehenditur, quàm calor.

Contrà sexto, si calor sit formaliter motus, ergo frigus est formaliter quies, cum nihil aliud inveniri possit, quod ei opponatur: hinc autem sequitur, omnes partes quæ sunt frigidæ, esse æqualiter frigidæ, quies enim est negatio omnis motus, ergo non admittit magis & minus: sicut quia mors est negatio omnis unionis inter animam & corpus, destructio est suspensio omnis actionis conservativæ, & sic de cæteris, quidquid moritur, vel destruitur, moritur, & destruitur æqualiter, ergo omnis pars quæ est frigida, est æqualiter frigida, si enim quiescat æqualiter quiescit, ut ostensum est. Conf. sequeretur in aquâ tepidâ nihil remanere frigoris, nam omnes ejus partes sunt utcumque calidæ, ergo omnes aliquantulum moventur, ergo nulla quiescit, ergo nulla habet in se quidquam frigoris.

Contrà septimò, si hoc modo divinando liceat procedere, & cuilibet nullâ allatâ ratione sua proferre, affirmabat alius è contrario frigus esse formaliter motum, & calorem quietem: si quis verò pronuntiati hujus ab eo rationem poscat, respondebit, non magis teneri se ad rationem sui effati reddendam quam tu reddere tenebaris tui, sicque cuius integrum erit quidlibet suo arbitratu fingere, & philosophari pro libitu; cum facile sit quævis dicere, si sine probationibus dicantur.

SECTIO VI.

Refertur, & impugnatur alius modus defendendi species panis & vini in Eucharistia, non esse accidentia.

Tertius modus defendendi species Eucharisticas non esse accidentia, est, quo dicitur illas esse corpuscula quædam fluida intra poros panis & vini contenta, quæ licet sint substantia, utpote entia completa, & per se subsistentia, non tamen, inquirunt, sunt substantia panis & vini, cum sint extra conceptum eorum essentialem, & aliquid pane & vino posterius, sicque licet in se sint substantia, respectu tamen panis & vini sunt accidens, quia illis accidunt.

Hæc responsio omnium maximè displicet, longèque magis, meo iudicio, à veritate aberrat, quàm duæ præcedentes: eam proinde & ex Theologicis, & Philosophicis principiis breviter refellam.

Primò itaque reclamant Theologi universi, qui, ut supra vidimus, sect. 2. species panis & vini talia esse dicunt accidentia, quæ antea inerant subiecto, & nunc non per se subsistunt, sed (Deo in genere causæ efficientis concursu materialem subiecti supplente) absque omni subiecto miraculose conservantur: communi autem Theologorum consen-

Quantum
vis partes
motus sint
exiguæ, cum
tamen sint
multæ per
se per
se per
se per

XI.

Sequitur
omnia frigi-
da esse æqua-
liter frigida.

XII.

Quidvis fa-
cile dicitur,
si sine proba-
tionibus di-
cantur.

I.

Dicunt ali-
qui acciden-
tia esse tantum
atomos, &
corpuscula.

II.

Hic magis
omnium mi-
nimè placet.

III.

Est contra
communem
sententiam
Theologorum.

sui in re ad fidem spectante refragari, ut dixi, est absque dubio ad minimum temerarium.

IV. Eodem modo, ut sec. 3. ostendi, loquitur Ecclesia, species scilicet panis & vini esset accidentia, & in sacramento Eucharistiae sacramento, facta consecratione, sine subiecto persistere. Quibus verbis satis declaratur Ecclesia, ut supra dixi, illa aliquando habuisse subiectum: quid enim miri jam ea manere sine subiecto, si subiectum nunquam habuissent, imò, secundum hanc sententiam, habere nunquam potuissent. Dicere ergo species sacramentales verè & realiter esse substantiam, easque appellare accidentia, est nomen quidem accidentis retinere, rem ipsam penitus tollere, & Ecclesiae decretis illudere, ac voce tenus cum illa sentire, re tamen verà dissentire, ejusque funditus doctrinam evertere.

Tertiò, cum Corpus Christi succedat panis, eoque præcisè sit loco, ubi antè erat substantia panis, hæc autem juxta hanc sententiam non fuerit intimè penetrata cum speciebus, sed solum illis intermixta, & intercalatim cum iis posita, sequitur Christi Corpus non eo modo esse sub speciebus sicut Theologi affirmant, nempe ita ut speciebus intimè sit præsens, sed sicut aqua misceatur vino, quæ per tenues quoddam meatus sese sibi invicem insinuant; ita tamen ut ubi quodque locum sibi proprium occupet, ab alio diversum, ac separatum.

Dicunt substantiam Christi claudi saltem superficiei extimam continuam specierum panis & vini, sicque ratione hujus dici posse sub speciebus illis contineri. Contrà primò, sic enim non alio modo Christi Corpus contineretur sub speciebus panis ex. g. quam arbor sub cortice, aut liquor aliquis in utre, quod dici nullo modo potest. Contrà secundò, nam in hac sententià non datur hujusmodi superficies extima continua, quæ panis substantiam ante consecrationem, vel, eà perfectà, Christi corpus ambiat, & circumplectatur: cum enim superficies hæc ex solis hisce corpusculis juxta illos compingatur, hæc autem corpuscula, ut aiunt, sint tantum in poris, hi verò, cum vacuitates tantum sint, seu intervalla inter partes panis, ultra illius substantiam non protenduntur, ergo extimas panis partes non ambiunt, ergo nec easdem ambiunt hæc corpuscula, seu species, ergo nec modò post consecrationem ambiunt Corpus Christi, quod loco panis succedit. Conf. hinc enim ulterius sequitur Corpus Christi in multis locis hostiæ consecratæ, in extimâ scilicet illius parte existere, & non sub speciebus, seu non illis cinctum, sicque in Sacramento existere non sacramentaliter.

Quartò, sequeretur Corpus Christi non esse sub quavis parte speciei panis contra Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. sequela probatur, cum enim hi pori, & consequenter species in iis inclusæ, habeant aliquam crassitiem, sub iis tantum specierum partibus dici propriè potest esse Corpus Christi, quæ illi sunt proximæ, ergo non est sub remotioribus, sicque nec sub omni parte specierum.

Quintò, sequeretur species panis & vini in Eucharistiâ conservari sine miraculo, destructâ eorum substantiâ, quod licet hic auctor concedat, nullo modo tamen debet admitti, ut latius supra, sec. 3.

Jam verò rationibus Philosophicis impugnatur hæc sententiâ, primò: saltem enim admittere debent actus intellectus, imò & sensuum esse accidentia, ut supra dixi, nisi in animâ etiam, & Angelis poros statuere velint, & corpuscula, seu pulvisculos quoddam spirituales, ac vitales atomos, quibus repleantur: nisi inquam, Angelos rimas agere velint, & satisficere sicut corpora.

Secundò, sequeretur quoties calor, frigus, lux,

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

color, aut aliud quodpiam accidens producitur, a gentia naturalia, solem v. g. ignem, aut candelam creare, contra axioma ab ipsis pro primo principio admissum. Ex nihilo nihil fit, quam propositionem aiunt esse æternæ veritatis. Sequela probatur, hæc enim corpuscula, juxta hunc philosophandi modum, sunt substantiæ completæ, ab omni subiecto independentes, ergo quoties aqua, aut aliud quidpiam de frigido mutatur in calidum, toties nova corpuscula creantur, seu ex nullius subiecti potentiâ educuntur, & priora eodem modo annihilantur: vel incident in opinionem Anaxagoræ, à scholis dudum explosam, tanquam Philosopho indignam.

Tertiò, ad dandam denominationem albi, calidi, lucidi, &c. non sufficit quòd albedo, lux, calor, & hujusmodi alia accidentia sint alicui rei proxima, sed uniri ipsi debent, alioqui quoties manum apponit quis parieti albo, aut nigro, manus redderetur alba aut nigra.

Quartò, etiam deo ad hæc denominationes sufficere solam propinquitatem; sequitur non omnes partes aeris aut virri illuminati esse lucidas, nec omnes partes ferri candentis esse calidas, imò tot esse non calidas, quot sunt calidæ, quod tamen aperte videtur falsum. Sequela probatur, intra poros, in quibus latent calida & lucida hæc corpuscula, seu lux & calor, interponitur semper pars aeris, aut ferri determinatæ magnitudinis, corpuscula autem illa non toti huic parti sunt proxima, sed extimis tantum illis particulis, ergo particulæ intermediæ illius partis non possunt ab his corpusculis denominari lucidæ, vel calidæ, cum iis non sint proximæ.

Hoc in ferro, marmore, & aliis, quæ pauciores habent poros, clariùs constat, in his enim pars substantiæ interjecta longè major est, quam in aliis. Omnium verò clarissimè hoc cernitur in rebus illis, quæ multis simul afficiuntur accidentibus, in pane scilicet aut vino, quod hæc quinque in se habet accidentia, frigus, vel calorem, odorem, saporem, colorem, & lucem. Hæc itaque accidentia si sint corpuscula, & penetrari inter se nequeant (utpote substantiæ completæ; quæ proinde non magis inter se invicem penetrari possunt, quam cum vino) non possunt omnia ulli substantiæ vini parti simul applicari, sed unum uni, aliud alteri, sicque multæ partes vini erunt quæ nullum habeant saporem, aliæ quæ nullum odorem, imò & multæ, quamvis supra ignem ebulliat, quæ nullum omnino habeant calorem.

Quintò, lux in iis rebus maxima producitur quæ paucissimos, & arctissimos habent poros, ut in ære, vitro, chalybe, ergo nisi diffundatur per harum rerum substantiam, non apparebit lux illa continua, sed intercisa, ac veluti stellulæ quædam hinc inde intermicantes, & à se ad spatium aliquod disjunctæ.

Sextò, si calor, color, odor, sapor, & hujusmodi accidentia aliud nihil sint, quam corpuscula poris rerum, quæ his afficiuntur, inclusa, sequitur, quod magis hi pori occluduntur, colorem, odorem, & reliqua accidentia minui: imò dum aliquid summâ vi premitur, in prælo ex. gr. deberet colorem omnem, odorem, & alias hujusmodi affectiones amittere, cum pori omnes penitus occludantur: quod tamen est manifestè contra experientiam, charta enim quantumvis in prælo summâ vi prematur, non solum non colorem suum omnem, odorem, & reliqua accidentia amittit, sed nec ullam eorum immutationem patitur. Imò, si antequam hoc modo in prælo præmeretur, nullum habuisset odorem, ab ipso prælo, si quo fortè id odore imbutum sit, odorem contrahit. Manifestum ergo videtur accidentia isthæc in hujusmodi corpusculis, intra poros rerum collocatis, non consistere.

Y 3

Septimò,

Sequitur
gentia naturalia
turalia creantur.

XI.
Omnes partes
aeris non
essent lucidas,
nec ignis
calida.

XII.
Hoc clariùs
cernitur in
rebus, quæ
pauciores
habent poros.

XIII.
Lux in ære,
& chalybe
non esset
continua.

XIV.
Sequitur per
solam compressionem
minui rerum
odorem, colorem, &c.

XV.
Sole oriente
est semper
vehemens
aëris com-
motio.

XVI.
Fieret mo-
tus in in-
stante.

XVII.
Etiam ad-
missis cor-
pusculis, fa-
teri debent
dari aliqua
accidentia.

XVIII.
Plura au-
tem hujus
placita ali-
bi refello.

XIX.
Ecclesiæ san-
ctiones vitæ
chariores
esse debent.

Septimò, si lux sit hujusmodi corpuscula in poris aëris producta, sequitur, oriente sole, magnam in toto aëre futuram commotionem, dum lux in poros immissa, alia inde corpuscula dispellit, aut condensat, aut demum poros magis dilatat nova in eos corpuscula immittendo, quæ omnia sunt per motum localem.

Octavò, Fieret motus in instante, lux enim secundum omnes, producitur in instante, ergo motus ille, qui vel in dimotione corpusculorum è poris, vel in eorum constipatione, aut pororum dilatazione, ad lucis productionem contingit, fit similiter in instante.

Nonò tandem, nam etiam admissis hujusmodi corpusculis, fateri nihilominus debent dari aliqua accidentia: corpuscula enim hæc non sunt ex essentia sua in poris illis inclusa, ergo includi illa poris aliquid est præter hæc corpuscula, & poros. Inquiri quid hoc sit? Dicunt esse eorum ad poros applicationem. Contrà, insisto priori argumento, hæc applicatio vel est aliquid à corpusculis & poris distinctum, vel non: si nihil sit ab iis distinctum, ergo esse nullo modo possunt hæc corpuscula & pori, quin poris illis includantur, cum esse nequeant sine sua entitate; hoc autem falsum est, ut ipsi etiam adversarij fatentur. Si verò applicatio sit aliquid à corpusculis & poris distinctum, inquiri iterum quid illud sit? Respondent esse eorum *se se habentiam*. Contrà, inquiri ulterius, *se se habentia* ista vel à poris & corpusculis distinguitur, vel non; huc semper res redit. Favillas sorbeant citius, & sua ipsi corpuscula, quam hunc nodum solvant, velint, nolint, aliquid, quod substantia non sit, agnoscere debent, vel procedatur in infinitum.

Plura in his libellis continentur, quæ à veritate, sanæque Philosophiæ rationibus plurimum aberrant; quæ quisquis legerit, mirabitur unde tam miri, sine probationibus maximè, philosophandi modi chartis irrepsere. Eorum tamen confutationem aliis relinquam, si, quis fortè in eo tantum operæ collocare velit. Quædam tamen ex iis postea refellam.

Hanc verò de accidentibus dissertationem omittere non debui: tum quia opinio tollens accidentia, Philosophiam omnem rerumque naturalium constitutionem evertit, tum maximè, quod communi Theologorum, ut vidimus, imò Catholicorum sensui, ipsique adeo fidei principiis, Ecclesiæque sanctionibus adversetur; quæ cuivis Orthodoxo vitæ chariores esse debent. Sed institutum prosequamur.

SECTIO VII.

Nova quadam opinio de speciebus sacramentalibus.

I. Aliam adhuc quorundam esse audio de speciebus Sacramentalibus sententiam, quam, cum de accidentibus disputationem instituiamus, ut plena sit hujus rei tractatio, non erit abs re hic inferuisse.

II.
Dicunt aliqui
quod species
sacramenta-
les non esse
accidentia
realia, sed
intentiona-
lia.

Dicunt ergo aliqui, species Eucharisticas, quæ destructa panis & vini substantiâ, in sacramento remanent, esse quidem accidentia, non tamen realia, sed intentionalia, id est, ejusmodi quæ ad operationes tantum intentionales ordinantur, visionem scilicet, olfactum, gustum &c. quâ de causâ, inquirunt, vocantur à Concilio Tridentino *species*. Negare ergo videntur manere in hostiâ consecratâ colorem, ulum, odorem, saporem, frigus, & alia hujusmodi, quæ vocant accidentia realia, sed tantum eorum species, quas ob rationem jam dictam vocant acci-

dentia intentionalia.

Hæc sententia longè diversa est ab illâ, quam totâ hac disputatione impugnavi. Primò enim admittit vera & realia accidentia, talia nimirum quæ verè & realiter insint subjecto; illudque physicè & realiter immutent, quæ est definitio accidentis realis à Philosophis assignata, licet ea vocet intentionalia, quia ad actus intentionales eliciendos ordinantur: unde dici possunt accidentia hæc, intentionalia objectivè, subjectivè realia. Secundò differt hæc sententia à priore, quòd non dicat hæc accidentia, quæ vocat intentionalia, manere extra subjectum sine miraculo sed ait ea miraculosè conservari à Deo, materialem concursum subjecti in genere causæ efficientis per se supplente. Unde non tam clarè est contra definitiones Ecclesiæ, nec tam apertè ex Conciliis convincitur, ac præcedens.

Hæc tamen sententia nullo modo est amplectenda. Primò, quia est contra communem Theologorum sententiam, quos retuli sectione secundâ. Secundò, non satis consonat hæc sententia definitionibus Ecclesiæ circa has species, & existentiam Christi in Eucharistiâ: definit enim Ecclesia totum Christum esse sub singulis partibus specierum, in hac autem sententiâ non esset omnino sub ullâ parte hostiæ, species enim intentionales albedinis exempli g. non recipiuntur in objecto, cujus sunt species, sed ab objecto emittuntur in aërem, & corpora diaphana circumjecta, ergo Corpus Christi non alio modo est sub speciebus, quam quòd cingatur extimâ superficie aëris ambientis, quod tamen dici nullo modo potest.

Tertiò, definit Ecclesia, ut vidimus sectione tertiâ, species panis manere sine subjecto, ergo per species non intelligit species intentionales ab objecto emissas, harum enim subjectum est tantum aër circumjacentis, unde hæc species, destructa panis, & vini substantiâ, non manent sine subjecto, sed existunt & subsistantur etiamnum in illo aëre, sicut antè. Quare certum est Ecclesiam per species panis & vini non intelligere species hæc intentionales.

Quartò & præcipuè, Concilium Constantiense citatum sectione tertiâ docet, post consecrationem manere accidentia panis, accidentia autem panis sunt color, odor, sapor, & alia, sub quibus antea latebat substantia panis, ergo juxta doctrinam Concilij manent in sacrosanctâ Eucharistiâ accidentia realia, & non tantum illa intentionalia, ut volunt auctores hujus sententiæ. Conf. nulla enim reddi potest ratio, cur albedo, frigus, sapor, odor, & reliqua accidentia realia in hostiâ consecratâ destruantur, magis quam intentionalia. Ac proinde censo hanc sententiam, salvâ doctrinâ Ecclesiæ, sustineri non posse.

Quintò, dum quis tangit hostiam consecratam, verè aliquid tangit, sentit frigus, duritiem &c. ergo ibi sunt; vel inquiri quid tunc sentiat? dici nequit, quòd sentiat species, species enim non percipiuntur, sed solum sunt principium effectivum sensationum, id verò quod tangimus, gustamus &c. est aliquid à speciebus distinctum, alioqui esset perpetua sensuum illusio. Conf. objecta enim gustus & tactus non emittunt species, sed per se immediatè sensationes illas producent, ut ostendi d. 16. de Ani. sec. 11. species enim solum ordinantur ad supplendum vicem objecti, ubi ergo objecta ipsa semper adsunt, ut in his contingit, quæ nunquam agunt nisi applicentur sensui, non egent omnino speciebus, ergo nullæ hujusmodi species manent, cum nullæ antea illic fuerint.

Dices, Concilium Tridentinum vocat accidentia Eucharistica species, ergo non sunt accidentia realia,

III.
Hæc sententia diversissima est à sententiâ Carsej.

IV.
Accidentia in Eucharistiâ sunt realia.

V.
Accidentia Eucharistica non manent, sed sine subjecto.

VI.
Præcipua impugnatio prædictæ sententiæ.

VII.
Tanguntur in Eucharistiâ frigus, durities &c. ergo ibi sunt.

VIII.
Accidentia realia.

Qua ratio-
ne Concil.
Trident. Ac-
cidentia Eu-
charistica
vocet species

realia, sed tantum intentionalia. Contra primò: alia
Concilia indiscriminatim dicunt peracta consecratio-
ne manere accidentia panis, ergo volunt non so-
lum manere accidentia intentionalia, sed etiam rea-
lia. Contra secundò: cum Theologi omnes eo tem-
pore per species Eucharisticas intellexerint odorem,
saporem, colorem, & alia accidentia realia, Conci-
lium in sensu Theologorum illius temporis est lo-
quutum, cum præstantissimi quique ex omni terra-
rum orbe Theologi eidem interfuerint. Contra ter-
tio: Ecclesia siquidem accidentia Eucharistica vocat

signa, ait enim,

Sub diversis speciebus

Signis tantum, & non rebus

Latent res eximia,

ergo vult illic manere accidentia realia, quæ sensu
percepta ducant in cognitionem alterius, species
autem, ut dixi num. 7. non percipiuntur sensu, sic-
que non sunt signa, nec accidentia illa, quæ hîc juxta
mentem Ecclesiæ remanent. Nulla ergo ratione hanc
sententiam existimo probandam.

DISPUTATIO XIII.

De Modis.

Res rerum
series.

TRes sunt rerum species: quædam sunt, quæ-
dam insunt, quædam adhærent. In primâ
serie sunt substantiæ completæ, ut Angeli &
corpora simplicia, siqua fortè hujusmodi sint possi-
bilia, anima item rationalis, & materia prima, hæc e-
nim omnia ita per se sunt, ut causæ alterius creatæ
adminiculo non egeant. Secunda classis est, forma-
rum materialium, & accidentium hæc enim ita sub-
jectis insunt, ut nullâ naturæ vi existere sine iis pos-
sint, quamvis possint divinitus, ut constat in specie-
bus Eucharisticis. In tertiâ demum serie sunt Modi,
non tam res, quam rerum appendices, quæ rebus
quarum sunt modi, ita adhærent, ut ab iis separati
existere nec divinitus quæant. De his in præsentî
nobis sermo.

Modi non
tam sunt
res, quam
rerum ap-
pendices.

SECTIO PRIMÂ.

In quo situs sit conceptus essentialis
Modi.

I.
Non consi-
sit Modus
in insepara-
bilitate.

Notandum primò, non in eo præcisè consistere
notionem Modi, ut volunt nonnulli, quod sit
quid inseparabile in existentia à re cuius est Modus:
primò, quia sic Pater æternus esset modus respectu
Filij, & e contra & uterque respectu Spiritus Sancti,
cùm separari in existentia non possint. Secundò, quia
creaturæ omnes essent modi respectu Dei, cum exis-
tere non possint, & Deo non coexistere.

II.
Nec in eo
quod sit en-
titas nullius
effectus ope-
rativa.

Secundò Notandum, nec in eo consistere natu-
ram modi, quod dicunt aliqui, nempe ut sit entitas
nullius effectus operativa: Primò enim esto hoc con-
veniret modo, adhuc esset solum proprietas modi,
non ejus essentia, cùm videatur esse negatio, sicut non
est essentia hominis non esse leonem, aut aliud quod-
piam animal, licet hoc essentiam illius necessariò se-
quatur. Secundò, materia in aliquorum opinione,
nullius rei est operativa. Tertiò, cur saltem non po-
test Deus creare rem absolutam ita imperfectam, ut
nihil possit producere? Quarto, actus visionis, & om-
nium sensuum quid producant? Quintò, modi, in
sententia relationes admittente, operativi videntur
relationum per quas ad se invicem, & res alias refe-
runtur.

III.
Modus est
entitas in-
completa in-
trinsèque. &
essentialiter
affixa alie-
ri.

Omissis variis, quæ confusissimè de naturâ mo-
di hic à nonnullis congeruntur, Dico, essentialem
modi conceptum in hoc consistere, quod sit entitas
quædam incompleta intrinsèque per se & immediatè affixa
essentialiter alteri, unde nec divinitus sine re cuius est
modus, existere potest. Ita ferè P. Arriaga d. 1. Metap.
sect. 1. ubi definitiones modi ab aliis assignatas bene
impugnat.

Hinc infero, actionem transeuntem non esse pro-
priè modum respectu agentis, sed tantum respectu
termini, si sit creatio, vel respectu termini simul &
subjecti ex cujus potentia educitur, si sit genera-
tio.

IV.

Actio tran-
siens non est
propriè mo-
dus.

Addo, actionem nec esse modum respectu Dei,
tum quia intrinsèque Deum non afficit, nec ei unitur
(sicut Unio Hypostatica intrinsèque unitur Verbo,
quâ de causâ est illius modus) tum quia Deus ad res
creatas concurret in genere causæ efficientis, qui con-
currenti modus est & rebus, & actioni extrinsecus.
Quòd autem Deus actioni intimè semper sit præ-
sens, non est exigentia actionis, sed Dei, qui ob infi-
nitam suam in existendo perfectionem, seu immen-
sitatem, petit esse ubique. Si autem Deus, sicut res
creatas elevare potest ad agendum in distans, posset
etiam ipse in distans operari, actio quâ Deus in cœ-
lo tantum vel sole existens, hominem hîc, aut leonem
produceret, eodem modo persistere. Quod secus con-
tingeret in unione Hypostatica, si enim dum Chris-
tus in terris degeret, Verbum per impossibile ad
cœlum vel solem ita se recepisset, ut solis vel cœli
unius se finibus contineret, relicta humanitate in ter-
rà, periisset necessariò unio Hypostatica, nec in illo
casu, vel per Divinam potentiam, conservari po-
tuisset.

V.

Actio non
est modus
respectu Dei.

Ex quibus à fortiori constat quomodo res aliæ
creatæ, ut terra, ignis, aqua, animalia, plantæ, &c. non
sint modi respectu Dei, licet existere non possint
quin Deo coexistent, eique intimè sint præsentis.

VI.

Terra, aqua
&c. non sūt
modi respec-
tu Dei.

Licet verò essentialis conceptus modi in hoc, ut
dixi, consistat, quod per se immediatè & intrinsèque
alteri rei uniatur, necessitas tamen modos in univer-
so statuendi fuit indeterminatio & indifferentia in
rebus creatis ad effectus varios, & munera, ad quæ
cùm seipsis determinatæ non sint, per modos de-
terminantur, qui proinde naturâ suâ sunt actuales
determinationes, nec ulteriori determinatione indi-
gent, sic enim daretur processus in infinitum. Ex. g.
forma ignis indifferens est ut hoc vel illo loco sit,
huic vel illi parti materiæ uniatur, ab hoc vel illo a-
gente producat, &c. aliquid aliud ergo ei addi de-
bet per quod ad hoc in particulari agens, locum, &
materiam determinetur, actio scilicet, ubicatio, &
unio, per quam triplicem determinationem triplex
illa indifferentia tollitur.

VII.

Vnde provie-
niat necessi-
tas statuen-
di modos.

Nec contra hoc urget quod objicit P. Arriaga d.
1. Met. c. 1. n. 3. ubi actionem scilicet & durationem ef-
se modos, quæ tamen subjectum, cui adhærent, ad
nihil determinant, spatium enim & tempus imagi-
narium nihil sunt. Resp. tamen primò, ubi actionem
& durationem fortè non esse modos, de quo postea.
Secundò dico, spatium & tempus imaginaria, non
esse

VIII.

Ubicatio, &
Duratio, sē
sint modi,
determinant
ad aliquid.